

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 19/2010 rd

Regeringens proposition om en andra tilläggsbudget för 2010

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 maj 2010 en proposition om en andra tilläggsbudget för 2010 (RP 57/2010 rd) till finansutskottet för beredning.

Tilläggsbudgetmotioner

Utskottet har i samband med propositionen behandlat följande tilläggsbudgetmotioner som remitterades till utskottet den 11 maj 2010.

- TBM 17/2010 rd — Marjaana Koskinen /sd m.fl.: Slopät anslag för ett lån till grekiska staten (28.01.82)

- TBM 18/2010 rd — Pentti Oinonen /saf m.fl.: Slopät anslag för ett lån till grekiska staten (28.01.82)

- TBM 19/2010 rd — Bjarne Kallis /kd: Minskat anslag för ett lån till grekiska staten (28.01.82)

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har ekonomiutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (EkUU 7/2010 rd) återges efter betänkandet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

I en andra tilläggsbudget för 2010 föreslår regeringen ett anslag om 1,6 miljarder euro för ett lån till grekiska staten. Det underskott på 1,6 miljarder euro som därmed uppkommer täcks med nettoupplåning.

Propositionen bygger på ett arrangemang som euroländernas statschefer kommit överens om den 25 mars 2010. Euroländernas finansministrar fattade den 11 april beslut om grunderna för att aktivera systemet och senare, dvs. den 2 maj,

om aktivering. Detta skedde efter att Grekland den 23 april lagt fram en begäran till euroländerna och Internationella valutafonden IMF om ekonomisk hjälp. Arrangemanget backas upp av Europeiska kommissionens och Europeiska centralbankens bedömningar, enligt vilka en aktivering av lånearrangemangen är nödvändiga för att säkra den finansiella stabiliteten i hela euroområdet.

Efter att tilläggsbudgetpropositionen lämnades fram gick det att arrangemanget inte räckte till för att stabilisera marknaderna, utan krisen i

Grekland såg ut att sprida sig till Portugal och Spanien, vilket skulle äventyra marknadsstabiliteten i hela Europa. För att säkerställa finansieringsstabiliteten gav statschefsmötet den 7 maj 2010 ett uttalande, enligt vilken kommissionen ska lägga fram ett förslag till ett stabiliserande system för hela Europa.

Ett snabbt sammankallat Ekofinråd beslutade den 10 maj 2010 godkänna ett system med hjälp av vilket EU kan ta upp förmånlig, av euroländerna garanterad finansiering på marknaden och låna medlen vidare till medlemsländer i ekonomiska svårigheter. Stabiliseringsfonden uppgår till 500 miljarder euro, varav 440 miljarder är lånegarantier från euroländer och 60 miljarder euro ett bidrag från kommissionen. Ytterligare stöder Internationella valutafonden stödpaketet med 250 miljarder euro. Finlands andel av garantisystemet är 1,85 procent som enligt dagens uppgifter är drygt åtta miljarder euro. Medlen tas emellertid inte in på förhand utan såväl lån som garantier aktiveras först när ekonomin i något euroland ser ut att stå inför en kris.

Marknadernas initialreaktioner tyder på att de beslut som Ekofinrådet fattade var riktiga och en följd har varit att räntorna på den grekiska statens lån har sjunkit.

Ekofinrådets avgöranden är inte föremål för beslut i samband med den andra tilläggsbudgetproposition som riksdagen behandlar nu. Utskottet anser ändå att det lån som Grekland nu föreslås bli beviljat är en del av de sammantagna åtgärder som syftar till att stabilisera ekonomin och att rådets nya beslut understryker behovet av de åtgärder som den andra tilläggsbudgeten representerar. Utskottet anser att de lånearrangemang som följer av tilläggsbudgetpropositionen är motiverade och förordar därför propositionen.

Utskottet vill lyfta fram betydelsen av åtgärder som förpliktar finanssektorn att själv ta ansvar för stabiliteten på finansieringsmarknaderna. Det är också viktigt att titta på möjligheterna att ta i bruk en global transaktionsskatt eller ett motsvarande instrument. Vidare anser utskottet att det är en ytterst viktig kursomläggning att Europeiska centralbanken nu har gått in för att

köpa upp låneinstrument som emitterats av medlemmarna.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGS- OMRÅDE

01. Förvaltning

82. Lån till Grekland (reservationsanslag 3 år)

Låneprogrammet är treårigt och uppgår till 110 miljarder euro. Beloppet fördelar sig mellan IMF och euroländerna så att IMF:s andel är högst 30 miljarder euro och euroländernas 80 miljarder euro. Finlands andel är i detta nu 1,85 procent, dvs. 1,6 miljarder euro inklusive en marginal på ca 100 miljoner euro. Arrangemanget aktiveras när minst fem stater har beslutat delta. En förutsättning är dessutom att dessa staters låneandelar är minst 2/3 av arrangemangets totala belopp.

Man är också beredd på att något euroland inte alls deltar i låneprogrammet eller blir tvungen att lösgöra sig mitt under låneperioden. Beslutet att stanna utanför kan endast grunda sig på faktisk betalningsoförmåga eller på att det nationella parlamentet inte har gett sitt samtycke. De kvarvarande staterna ansvarar då för den statsandel som inte deltar. Utgångspunkten och den politiska intentionen bland euroländernas statschefer har emellertid varit att alla stater förbinder sig att delta i arrangemanget. Vi vet redan nu att de största euroländerna, dvs. Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien har godkänt arrangemanget. Långivningen kan alltså inledas planenligt så att de lån på ca 8,5 miljarder euro som förfaller till betalning den 19 maj 2010 kan

betalas med lånemedlen. Lånestödet för det första året är enligt planerna 30 miljarder euro.

Arrangemanget omfattar också ett strängt anpassningsprogram för den offentliga sektorn i Grekland, som det grekiska parlamentet godkände den 6 maj. Alla områden inom den offentliga sektorn berörs och effekten är exceptionellt stor, dvs. ungefär 16 procent av bruttonationalprodukten¹, enligt en uppskattning gjord av Finlands Bank. I den första fasen kommer bl.a. mervärdesskatten att höjas med 2 procentenheter och därefter punktskatten på tobak, alkohol och bensin. Ytterligare sänks alla löner inom den offentliga sektorn och alla pensioner, dock så att de personers situation som får de minsta lönerna och pensionerna tryggas. Ett exempel på hur förpliktande åtstramningarna blir är att de nya lagarna om pensionssystemet måste ha trätt i kraft senast i slutet av september.

Anpassningsprogrammet kommer att följas upp bl.a. för att utbetalningen av låneposterna periodiserats över hela programperioden och knutits upp till anpassningsprogrammets genomförande. Det här betyder att varje ny lånepost kan betalas ut först när Grekland har genomfört de anpassningsåtgärder som man kommit överens om i programmet. Siktet är inställt på att återge Grekland betalningsförmågan med hjälp av balanseringsåtgärderna, varefter landet kan återgå till de privata lånemarknaderna redan under programperioden.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att det rör sig om ett synnerligen exceptionellt förfarande som aldrig borde ha blivit aktuellt inom euroområdet. Utgångspunkten var de stränga ramar som stabilitets- och tillväxtpakten gav och som varje medlemsstat borde ha iakttagit för att garantera det egna landets stabilitet (*artikel 125, no bail out-regeln*). Tolkningen av pakten har emellertid för-

flackats och man har tillåtit att Greklands ekonomi efter en lång period av instabilitet har kommit till en punkt där landets betalningsförmåga på kort tid har äventyrats. Om förtroendet inte snabbt kan återupprättas genom trovärdiga och tillräckligt övertygande åtgärder, finns det en risk för negativa effekter inom hela euroområdet.

De sakkunniga som utskottet har hört har varit ense om att risken för att följderna av Greklands betalningsförmåga drabbar oss hårdare är större än de risker det innebär att delta i arrangementet. Man har noterat likheter med den bank- och finanskris som började 2008 i USA och som inleddes med att en enda bank gick i konkurs. Den globala recession som följde på konkursen innebar för Finlands vidkommande att exporten stannade upp och bnp sjönk med nästan 8 procentenheter 2009.

Enligt utskottets övertygelse är det därför av största vikt att lösa upp den spänning som Greklands ekonomiska situation har skapat. Det handlar givetvis inte bara om att rädda Grekland utan om hela euroområdets stabilitet och om att motverka en recession som skulle drabba hela Europa eller, i värsta fall, hela världen. Det handlar samtidigt om Europas framtid och förmåga att hålla sig kvar i den globala konkurrensen. Det krävs alltså beslutsamma, snabba och tillräckligt effektiva åtgärder för att förbättra euroområdets stabilitet. I första hand betyder det här att det säkerställs att Grekland kan sköta sina ekonomiska åtaganden och att förtroendet för långivning som härrör från en suverän stat återupprättas.

I första hand är det alltså förenligt med Finlands intressen att stödja de föreslagna åtgärderna. Enligt utskottet väger också den politiska samstämmigheten inom euroområdet tungt plus det faktum att Finland har varit med om att besluta om det gemensamma arrangementet. Det är också betydelsefullt att lånet till Grekland och de ekonomiska saneringsprogrammen är kopplade till varandra med stränga villkor och att kontrollen har planerats omsorgsfullt. IMF har fungerat som ekonomisk sakkunnig i samband med arrangemangen och gjort den bedömningen att

¹ Programmet kan jämföras t.ex. med de åtgärder som vidtogs i Finland under recessionen på 1990-talet och vars verkan på bruttonationalprodukten var ca 10 procent och som genomfördes under två valperioder och gynnsammare förhållanden än de som gäller nu.

utsikterna att ro i land programmet är så stora att det är motiverat sätta igång det. Villkoren i anpassningsprogrammet är dessutom så hårda att de motverkar den demoralisering som annars kunde ligga nära till hands när ett enskilt land får hjälp.

Utöver det som sagts ovan motiveras arrangementet också med försöket att åtminstone vinna tid. Det ger andra svårt skuldsatta euroländer en möjlighet att i tid anpassa sin ekonomi. De sakkunniga har dessutom gjort den bedömningen att det gör skillnad för euroområdet stabilitet om arrangementet stupar på euroländernas motstånd eller eventuella brister i Greklands egna åtgärder. Utskottet håller med om detta. Men utskottet anser det också viktigt att regeringen bereder sig på att Grekland inte kan genomföra programmet och att långivningen avbryts. Det är viktigt att euroländerna på förhand kommer överens om vilka förfaranden som gäller då och tar fram en beredskapsplan för alla eventueliter.

Euroländerna borde föra en öppen diskussion inte bara om vilka åtgärder som direkt riktas mot Grekland utan också om hur finanspolitiken ska koordineras effektivare och vilka behov det finns att eventuellt ompröva stabilitets- och tillväxtpakten. Den vidare tolkningen av pakten kommer i praktiken till synes i att man har haft en flexibel attityd till kriterierna för inträde i euroområdet. Marknaderna har inte heller fullt ut trott att euroländerna inte skulle bistå varandra. Det har också varit ett problem att stabilitets- och tillväxtpakten inte är förenad med faktiska och effektiva medel för att ingripa i en instabil utveckling i ett enskilt land. En ogynnsam utveckling i ett enskilt land har därför kunnat pågå under en lång tid.

I fortsättningen måste det alltså skapas förfaranden och användbara metoder för att effektivare ingripa i problem inom euroområdet. Man kunde exempelvis tänka sig någon form av internationellt banknät eller motsvarande åtgärder för reglering av finansmarknadernas stabilitet. Ett striktare villkorande av EU:s struktur- och regionalpolitiska åtgärder kunde också tänkas vara

ett incitament till strukturella reformer och omsorg om den statsfinansiella balansen.

Närmast som en bakgrund till propositionen behandlar utskottet nedan den ekonomiska situationen i Grekland, landets skuldstrukturer och lånevillkoren.

Vissa detaljer

Det ekonomiska läget i Grekland. Den långvarigt dåliga förvaltningen av de offentliga finanserna ledde år 2009 till att Grekland tvingades ta lån för att finansiera en fjärdedel av sina offentliga utgifter. Den offentliga skulden växte till 115,1 procent av bnp och budgetunderskottet utgjorde 13,6 procent av den totala produktionen. År 2008 var motsvarande siffror 99,2 procent respektive 7,7 procent.²

Ett internationellt kreditvärderingsinstitut (Standard & Poor's) sänkte i april Greklands kreditbetyg för långfristiga lån så att det sjönk under den s.k. investeringsklassen. Följden blev att räntan på tvååriga lån steg till mer än 18 procent. Grekland skulle alltså ha tvingats betala ett ohållbart högt pris för sina lån på marknaden, om det över huvud taget hade funnits lån att få.

Mot bakgrund av detta står det klart att Grekland självt inte kommer att klara av sina massiva skulder som ska betalas de närmaste åren. Alternativen är alltså att antingen stödja landet eller låta det försättas i likvidation. Det senare alternativet kan utlösa en okontrollerad kedjereaktion som leder till en omfattande ekonomisk recession, så som sagts ovan.

Greklands ekonomiska saneringsprogram kommer, om det lyckas, att möjliggöra för landet att få ner sitt budgetunderskott med fem procentenheter i år, fyra nästa år och 2,5³ de följande åren. Den offentliga skulden kommer att minska på motsvarande sätt efter 2013.

² Jfr Finlands statsskuld var 64,5 miljarder euro (ca 37 procent av bnp) i slutet av 2009. Efter de stimulerande insatserna i den första tilläggsbudgetpropositionen för 2010 beräknas vår statsskuld uppgå till ca 77 miljarder euro (ca 44 procent av bnp) i slutet av det här året.

³ Uppgifterna bygger på ett programutkast publicerat på det grekiska finansministeriets sidor.

Det är av avgörande betydelse för programmet att IMF har involverats. Det var ett krav som ställdes av Finland och dessutom av bl.a. Tyskland. IMF:s andel, 30 miljarder euro, är den största någonsin i fondens historia och har i sig själv krävt exceptionella åtgärder. Dessutom har IMF expertis och erfarenhet som EU och euroländerna inte har i lika stor utsträckning. IMF kommer att spela en viktig roll också i bevakningen av saneringsprogrammet. Utskottet anser att de här faktorerna är väsentliga för att hela åtgärds paketet ska lyckas.

Skuldens uppbyggnad. Det finns ingen heltäckande eller aktuell bild av hur grekiska statens eller hela ekonomins utländska skulder är fördelade mellan olika finansörer. Men enligt uppgifter från olika källor som finansministeriet sammanställt⁴ var den grekiska ekonomins bruttoskuld till utlandet (bortsett från grekiska centralbanken) 355 miljarder euro i slutet av fjolåret. Offentliga sektorns (statens) andel var 215 miljarder, bankernas 113 miljarder och andras, främst företags, andel var 27 miljarder euro. Statens utlandsskuld var nästan uteslutande (99 %) långfristig, i euro och förvärvad genom obligationer.

Grekiska statens sammantagna skuld uppgick till ca 300 miljarder euro i slutet av fjolåret. Det betyder alltså att grekiska investerare innehade statliga obligationer värda 85 miljarder euro. Grekiska banker och försäkringsbolag stod för ungefär hälften av detta. Av utlandsskulden, 215 miljarder euro, var internationella bankers andel

68 miljarder⁵ euro (32 %) och övriga investerares andel sammanlagt 147 miljarder euro⁶ (68 %).

När man ser på de internationella bankernas fordringar hos Grekland, inbegriper de också fordringar inom privata sektorn. Den här typen av fordringar uppgick i slutet av fjolåret till ca 150 miljarder euro, varav europeiska bankers andel (EU och Schweiz) var 89 procent. De största fordringarna hade de franska bankerna (ca 55 miljarder euro, 36 %), de tyska bankerna (ca 31 miljarder euro, 21 %) och de brittiska bankerna (ca 11 miljarder euro, 7 %)⁷. De finländska bankernas fordringar uppgick till knappt 400 miljoner euro. Finländska försäkrings- och pensionsförsäkringsbolag stod dessutom för ca 1,8 miljarder euro.

Utlåningen. Det lånepaket som tagits fram av kommissionen, Europeiska centralbanken och IMF är treårigt. Euroländernas andel genomförs i form av bilaterala lån till Grekland från de länder som deltar i paketet. Av lämplighetsskäl är det kommissionen som samlar in lånen och svarar för förvaltningen av dem.

Lån genom EU-åtgärder har ingen rättslig grund i EU:s grundfördrag. Men det uppstår ingen konflikt med artikel 125, eftersom det är fråga om ett lån som inte orsakar mottagaren någon ny skuld och som ska betalas tillbaka med ränta.

Lånet ska beviljas i delar kvartalsvis. Grekland ska rapportera om uppfyllelsen av villkoren för respektive låneperioder innan nästa del

⁴ Som källor har finansministeriet använt bl.a. statistik från IMF och Världsbanken och uppgifter från Banken för internationell betalningsutjämning (BIS). En del av uppgifterna bygger på delårsrapporter som bankerna publicerat i tidningar. Enligt uppgifter i tidningar har både de tyska och franska stora bankerna och regeringarna avtalat om att bankerna genom lån medfinansierar tyska respektive franska statens andel i stödlånen till Grekland. De har också åtagit sig att inte reducera sina fordringar hos Grekland under stödprogrammets lopp.

⁵ Tyska banker står för 28 miljarder euro, franska för 10 miljarder och övriga banker för 30 miljarder av detta.

⁶ Europeiska försäkringsbolag står för 38 miljarder euro, placerings- och pensionsfonder i Europa för 57 miljarder och övriga investerare för 30 miljarder av detta. Uppgifterna sammanställda av finansministeriet bygger till denna del på läget i september 2009.

⁷ Den återstående andelen var fördelad mellan de europeiska länderna enligt följande: Nederländerna 6 %, Portugal 5 %, Irland 4 %, Italien 3 %, Schweiz och Belgien, vardera 2 %.

av lånet kan beviljas. Eurostat ska övervaka att rapporterna stämmer. Utlåningen avbryts om villkoren inte är uppfyllda, så som sagts ovan.

Räntan på lånen från Finland ska enligt tilläggsbudgetpropositionen vara minst lika stor som den ränta som finska staten betalar för ett lån med motsvarande lånetid. För närvarande bedöms ränteintäkterna bli små.

Lånen ska kunna beviljas utan säkerhet. Finansministeriet ska fatta närmare beslut om lånevillkoren. Medlemsländerna avses avtala om lånevillkoren i samråd⁸. Lånen ska ändå inte få företräde gentemot andra borgenärer, så att inte utländska banker lägger ner sin verksamhet i Grekland och på så sätt gör att landet blir insolvent. Räntan är upplagd så att det blir fördelaktigt för Grekland att byta medlemsländernas lån

⁸ Referensräntan är Euribor med 3 månaders löptid. Marginalen är 300 bp. Till den del som lånet inte är återbetalt 3 år efter att det tagits ut är marginalen 400 bp. Dessutom ska Grekland betala 50 bp i administrativ engångsavgift för varje lånepost.

till marknads lån när marknadens funktion är återställd.

Återbetalningen ska börja tre år efter att lånen tagits ut och ska ske inom loppet av två år. Återbetalningen av den lånepost som nu ska beviljas avses alltså börja i maj 2013.

Utifrån all information som finns att få anser utskottet att de lån till Grekland som föreslås i tilläggsbudgetpropositionen är motiverade och att lånepaketet är väl uppbyggt.

SAMMANFATTNING

Regeringen föreslår att anslagen (utan nettoamorteringar och skuldhantering) ökas med 1 600 000 000 euro och att anslaget för nettoupplåning och skuldhantering ökas med 1 600 000 000 euro.

Efter de föreslagna ändringarna är de budgeterade inkomstposterna och anslagen för innevarande år med beaktande av den ordinarie budgeten och årets första och andra tilläggsbudget 52 153 325 000 euro.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Riksdagen

godkänner förslaget till en andra tilläggsbudget för 2010 i enlighet med propositionen,

att tilläggsbudgetmotionerna TBM 17—19/2010 rd förkastas och

att tilläggsbudgeten tillämpas från och med den 14 maj 2010.

Helsingfors den 11 maj 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Hannes Manninen /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Matti Ahde /sd (delvis)
Christina Gestrin /sv
Pertti Hemmilä /saml
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /cent
Esko Kiviranta /cent
Mikko Kuoppa /vänst
Reijo Laitinen /sd
Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml

Kirsi Ojansuu /gröna
Heikki A. Ollila /saml
Markku Rossi /cent
Matti Saarinen /sd
Petri Salo /saml
Sari Sarkomaa /saml
Minna Sirnö /vänst
Pia Viitanen /sd (delvis)
ers. Valto Koski /sd (delvis)
Lauri Kähkönen /sd (delvis)
Heli Paasio /sd (delvis)
Tuula Väättäin /sd (delvis)

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Hellevi Ikävalko
utskottsråd Maarit Pekkanen
utskottsråd Mari Nuutila.

RESERVATION 1 /sd

*Allmän motivering**Eurosystemets och eurons stabilitet måste tryggas*

Socialdemokraterna är allvarligt oroade över den situation som Greklands finansiella kris har skapat. Krisen måste lösas snabbt för att den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och välfärden samt euroländernas finansieringssystem och euron ska kunna tryggas.

Finland har haft många fördelar av euron. Trots fluktuationer har euron stabiliserat Finlands ekonomi, stött tillväxt och sysselsättning och dessutom garanterat en låg och förutsägbart räntenivå. Den recession som fick sin början 2008 och den därpå följande snabba räntenedgången är den faktor som snabbast har haft en stimulerande effekt på hemmamarknaden. Den nuvarande nivån på efterfrågan och sysselsättning på hemmamarknaden, i byggbranschen och inom servicesektorn skulle inte ha nåtts utan de låga räntorna.

Greklands kreditkris borde ha löst på ett sätt som inte kan uppfattas som en belöning för slarvig ekonomi och kreditgivning. Finland borde ha varit mycket strikt och begränsat de egna riskerna för att undvika att de finländska skattebetalarna blir de som tvingas betala till de banker som beviljat Grekland lån.

I Finland gick regeringen inte ens med på att föra diskussioner med socialdemokraterna om hur den börda som nu eventuellt faller i skattebetalarnas famn borde ha delats med de finansiella institut, som i första hand borde ha ansvarat för kreditgivningens följder. I Tyskland och Frankrike lyckades de konservativa regeringarna få till stånd en överenskommelse och bankerna delar nu riskerna med skattebetalarna.

Regeringen har varit likgiltig och avvisande till socialt rättmätiga satsningar och varit snabb med att föreslå nedskärningar i pensions- och andra förmåner. Vid behov har regeringen ändå

stött välbärgade, företag och nu också banker med miljardbelopp, till och med på skuld.

Grekland lurades medan prognostiseringen och uppföljningen misslyckades — spekulanterna intar nu scenen

Det är i första hand Grekland själv som har orsakat krisen genom att förvränga statistik på ett sätt som dolt sanningen om landets ekonomi. Situationen blev ohållbar när de internationella finansmarknaderna råkade i kaos som en följd av finanskrisen i USA. När underskottet i de offentliga finanserna ökade okontrollerat gick Grekland ända från 2007 in för att allt mer systematiskt lura i synnerhet de övriga euroländerna och de globala finansmarknaderna. Det var först i slutet av förra året och i början av detta år som misstankar började riktas mot samhällsekonomin i Grekland.

Krisen avslöjade obönhörligt de svaga punkterna i eurosystemets uppföljningsmekanismer och sanktioner och bristerna i stabilitets- och tillväxtpakten. Euroländerna saknade en tillräcklig verktygsback för dessa situationer. Som en nödlösning stannade man för att i strid med valutaunionens regler bevilja den utsatta grekiska staten kredit. Enligt lånearrangemanget ger euroländerna och IMF under de kommande fem åren Grekland ett lån på 110 miljarder euro. Finlands andel är 1,6 miljarder euro. Grekland förbinder sig samtidigt till ett treårigt anpassningsprogram på 30 miljarder euro som skär i de offentliga utgifterna och ökar statens intäkter.

I samband med stabiliseringssystemet kom man dessutom överrens om ett finansieringspaket på 750 miljarder euro som ska bidra till att återställa förtroendet för euron, eurosystemet och hela unionen. Samtidigt ska koordineringen av finanspolitiken förbättras, kontrollen skärpas och sanktionerna likaså. I åtgärds paketet saknas ändå snabba och effektiva åtgärder för att öka finansmarknadernas ansvar. Inte heller finns det

några förslag till bank- och finansmarknads-skatt.

Problemen förvärrades ytterligare av de i huvudsak amerikanska kreditklassificerarna på den internationella finansmarknaden, vars uppgift borde vara att göra så noggranna riskbedömningar som möjligt inklusive dimensionera och förutsäga risker. Om dessa klassificerare handlar rätt och riktigt kan de i allmänhet jämna ut konjunkturer och problem på finansmarknaderna. I detta fall tillspetsade de situationen genom att undervärdera riskerna och dessutom vakna upp till verkligheten allt för sent. Lånen till Grekland nerklassades till skräpnivån först i år. Detta har bland annat lett till att Tyskland har ställt krav på ett europeiskt kreditklassificeringssystem.

När situationen gradvis utvecklades till en kris erbjöds de internationella finansieringsinstitut, bankerna och andra penninginstitut ett utmärkt tillfälle att tjäna extra pengar. När krisen förvärrades i takt med den stigande räntenivån lyckades många finansieringsinstitut med hjälp av finansiella instrument utnyttja situationen för att maximera sina egna vinster. Den goda likviditeten på finansmarknaderna bidrog till att krisen skärptes till.

Lånet räddar Greklands kreditgivare — bankerna

Den krislösningsmodell man nu har valt följer gamla invanda mönster. De som är skyldiga till en slarvigt skött ekonomi och ansvarslös kreditgivning slipper allt ansvar för sina riskkrediter.

Om också det här leder till en situation där säkerställandet av finansmarknaden kräver stödåtgärder i form av bankstöd borde stödet vara genomskinligt, riktat och förenat med någon form av vederlag. Därtill nödda och tvungna kommer de andra länderna till den krisdrabbades hjälp och ställer upp med garantier och är beredda att bära den risk som egentligen hör till bankerna. Om riskerna realiserar är det i slutändan skattebetalarna som står för fiolerna.

Enligt finansministeriet visar de senaste tillgängliga offentliga uppgifterna att Greklands obetalda lån till banker inom BIS-området (In-

ternationella regleringsbanken) i slutet av december 2009 uppgick till ca 151 miljarder euro utöver vilket bankerna hade ekonomiskt ansvar på grundval av derivativer, garantier och kreditförbindelser. Av ansvarsförbindelserna var de europeiska bankernas andel ungefär 90 procent. De tyska och franska bankernas andel av fordringarna var i slutet av förra året inalles nästan 60 procent av hela summan.

Enligt uppgift hade tyska banker vid utgång- en av förra året efter risköverföringar konsoliderade åtaganden i Grekland motsvarande 31 miljarder euro. Franska bankers motsvarande fordringar uppgick till 54,7 miljarder euro i slutet av 2009.

Enligt Finansinspektionen hade finländska banker i slutet av mars 2010 fordringar på den grekiska offentliga sektorn på upp till 380 miljoner euro. Arbetspensionsanstalter (inkl. Keva och VER) och liv- och skadeförsäkringsbolag hade enligt en rundfråga i början av maj grekiska fordringar på inalles 1 351 miljoner euro. Arbetspensionsanstalterna investeringar i Grekland ökade i slutet av 2009 men har därefter sjunkit sedan början av detta år.

Finansieringsinstitutens måste ta ett större ansvar

Det är uppenbart att de som ska övervaka finansieringsmarknaderna inte för tillfället har tillräckliga resurser, verksamhetsformer och befogenheter för att i tillräckligt god tid få reda på vem som drar nytta av de finansiella oskäliga vinsterna. Sannolikt går det inte att få till ett absolut vattentätt system eftersom kontrollen alltid sker i efterskott. Men problemen har alltid hunnit uppkomma innan de börjar diskuteras. Med hänsyn till samhällsrättvisan måste de finansiella institutens ansvar och deras andel av kostnaderna för problemen bli större.

Under de senaste 30 åren har världsekonomin fått vara med om 120 bankkriser av olika mått. I allmänhet börjar de med att ett finansiellt institut blir betalningsoförmöget eller med att samtliga aktörer blir utsatta för en och samma risk. En sådan systemrisk låg till grund även för den i särklass svåra krisen på den amerikanska bolä-

nemarknaden 2007. Greklands skuldkris kan liksom få motsvarande dimensioner om inte effektiva, snabba och rättvisa motåtgärder sätts in.

Med tanke på framtiden är det viktigt att de finansiella instituten i stället för skattebetalarna själva är med och delar på slutnotan i allt större utsträckning. Det är viktigt att inom euroområdet snabbt ta i bruk en bankskatt och globalt måste man skapa en heltäckande finansmarknadsskatt. Genom de här åtgärderna kan man få in medel från de finansiella instituten för att användas till att täcka kostnaderna för olika typer av finanskriser. Finlands regering har inte tillräckligt aktivt pläderat för att ta i bruk dessa verktyg vare sig i Finland eller på de internationella marknaderna. Det har nog förekommit prat och önskingar men konkreta förslag har inte lagts fram. Socialdemokraterna har kommit med sina egna förslag till bankskatt och finansmarknadsskatt.

Kapitaltäckningskraven på bankerna borde dessutom skärpas och förknäppas genom att ta i bruk de s.k. Basel III-reglerna. Det måste till mycket strängare krav på bankernas kapitalbas. Kapitaltäckningskraven måste höjas och kvantitativa gränser ställas för likviditetsrisker.

Lånepaketet till Grekland medför stora risker för Finland

Det ligger i alla européers intresse att stabilisera läget i Grekland. Men i lånepaketet har man inte lyckats säkra de finländska skattebetalarnas intresse på bästa möjliga sätt.

Krediterna från euroländerna och Finland borde ha varit prioriterade skulder. Då hade man vid en eventuell skuldsanering av Grekland försäkrat sig om att krediterna från euroländerna och Finland betalas först precis som krediterna från IMF. Nu blir krediterna från euroländerna jämförbara med lånen från andra kreditgivare i skuldsaneringen och de betalas enligt Greklands kapacitet att återbetala dem.

Finlands andel av krediten, 1,6 miljarder euro, innehåller inga restriktioner. Så om ett enda euroland drar sig ur låneordningen, delas lånet upp mellan de övriga länderna. I värsta fall kom-

mer Finlands andel av lånet att växa om krisen förvärras och breder ut sig.

Stödpaketet saknar den trovärdighet som behövs för att lugna ner finansmarknaden. Grekiska statens egendom beräknas väsentligt överskrida den offentliga skulden på 300 miljarder euro. Ändå saknar stödpaketet säkerheter för stater som eventuellt ger nya lån, stater som Finland. Om Grekland alltså inte kan betala tillbaka sin skuld på 1,6 miljarder euro till Finland, bör den grekiska statens egendom vara pantsatt som säkerhet för lånet från Finland och senare kunna realiseras.

Alla 27 EU-länder hade behövt involveras i stödpaketet. Exempelvis har brittiska banker investerat mer än 10 miljarder euro i Grekland och svenska banker lika mycket som finländska, men eftersom de inte är euroländer kommer de inte alls att delta i stödpaketet. Det är med andra ord de finländska skattebetalarna som ska stötta alla banker i EU, när bankerna i elva icke-euroländer och deras banker höstar in storkovan.

Regeringen överlåter hela risken på skattebetalarna

Enligt uppgifter i offentligheten har de tyska bankerna och den tyska regeringen kommit överens om att bankerna ska stå för en del av tyska statens lån till Grekland och åta sig att inte reducera sina fordringar hos Grekland under stödtiden. Även de franska bankerna har enligt tidningarna åtagit sig att inte ändra sin kreditvolym i Grekland.

Tysklands andel i lånepaketet är omkring 22,4 miljarder euro. Enligt uppgifter i offentligheten medfinansierar de tyska bankerna Tysklands andel med lån på flera miljarder euro. Enligt vissa beräkningar kan bankernas andel röra sig kring 5 miljarder euro, dvs. 20 procent. Om Finlands regering hade följt samma modell skulle de finländska finansinstituten ha tvingats delta i lånet med lite mer än 300 miljoner euro.

Vår borgerliga regering bedriver också i det här fallet samma politik som blivit välbekant den här valperioden. Förmåner och höginkomsttagares skatter lindras, men det görs genom ökade skulder. Det var så det gick till när företagets

Fpa-avgift slopades, likaså nu genom att upplåningen utan vidare utökas. Regeringen tänkte inte ens på att dela riskerna med dem som rättmätigen bör stå för dem.

Motiveringen ovan leder till att det föreslagna tillskottet med 1,6 miljarder euro på inkomstsidan under moment 15.03.01 stryks.

Således föreslår vi följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om bankskatt i Finland och föreslår att en sådan skatt ska införas i alla EU-länder.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om en finansmarknadsskatt och ser till att en sådan skatt på bred front införs på den internationella finansmarknaden.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att banker och andra finansinstitut bär sitt eget ansvar för lånepaketet till Grekland efter tysk modell. Finländska skattebetalare ska inte behöva ta det ansvar som tillhör banker och andra investerare.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen ställer som villkor för lånet till Grekland att de som gjort sig skyldiga till förfalskning av statistiken ställs till svars för sina gärningar.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 28

**FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGS-
OMRÅDE**

01. Förvaltning

82. Lån till Grekland (reservationsanslag 3 år)

I den allmänna motiveringen ovan har vi behandlat de risker som för skattebetalarna är förknippade med lånepaketet till Grekland. Riskerna borde ha delats med banker och andra finansinstitut. Rubbningarna på finansmarknaden, bankkriserna och de anknytande kostnaderna kommer inte att upphöra med hjälp av regeringens åtgärder. Därför föreslår vi strukturella reformer på finansmarknaden i form av en bankskatt och en finansmarknadsskatt. Skatterna kunde användas för att betala kommande kostnader och förluster.

Vi föreslår därför

att riksdagen inte godkänner moment 28.01.82 eller anslaget på 1 600 000 000 euro för ett lån till grekiska staten.

Helsingfors den 11 maj 2010

Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd
Reijo Laitinen /sd
Matti Ahde /sd
Lauri Kähkönen /sd

Valto Koski /sd
Pia Viitanen /sd
Heli Paasio /sd
Tuula Väättäinen /sd

RESERVATION 2 /vänst

Allmän motivering

I årets andra tilläggsbudget föreslår regeringen att vi ska bevilja den krisdrabbade Republiken Grekland ett stort lån på 1,6 miljarder euro.

Bakgrunden till Greklands svårigheter är att landets regering inte såg till att stat och kommun tar ut skatter som motsvarar utgifterna under de årtionden då tillväxten var relativt god. Detta ledde till allt större skuldsättning — en utveckling som kom till vägs ände när finanskris som startade i Förenta staterna spred sig världen runt och orsakade en depression. När det sedan framgick att den föregående grekiska regeringen hade förvrängt de siffror som beskriver det ekonomiska läget i landet blev det stopp på Greklands möjligheter att få mer lån. Det är de hittillsvarande grekiska regeringarna som är ansvariga för krisen i landet. I fråga om förfalskningen av de statistiska och ekonomiska uppgifterna bör man genomföra en brottsutredning av huruvida Greklands regeringar och andra myndigheter gjort sig skyldiga till bedrägeri eller motsvarande.

Landets regeringar har försummat att skaffa tillräcklig skattefinansiering. När landet nu under ledning av inkompetenta och likgiltiga regeringar hamnat i trångmål och därmed äventyrar stabiliteten i det finansiella systemet är det pensionärer, arbetstagare och andra låginkomsttagare i Grekland som får lida av konsekvenserna när landets ekonomi ska stabiliseras. Det är nämligen deras förmåner som skärs ned drastiskt.

Lånet till Grekland räddar banker och andra som lånefinansierat landet. Det rör sig om franska banker såsom Société Générale och Crédit Agricole, vars fordringar på Grekland är 850 miljoner euro. Vidare räddar man tyska banker

såsom Commerzbank (3,1 miljarder euro i fordringar), Deutsche Postbank (1,3 miljarder) och tyska delstatsbanker. Andra lånefinansiärer är försäkringsbolag av typen tyska Allianz (3,6 miljarder) och Munich Re (1,5 miljarder) samt franska Axa (500 miljoner euro). Dessa finansiärer anses inte ens vara delvis skyldiga att lösa situationen. Särskilt problematiska är de senaste finansiärerna, som dragit kännbar nytta av sina räntor på de grekiska lånen. Vi kräver att regeringen vidtar åtgärder för att få finanssektorn att ta sitt ansvar.

Lånet till Grekland utgör ingen lösning på de strukturella problem som måste åtgärdas för att situationen inte ska upprepas. Penningmarknaden måste regleras.

Vi godtar inte lånet till Grekland, dvs. moment 28.01.82 och dess anslag på 1,6 miljarder euro. Samtidigt ska naturligtvis också den föreslagna ökningen på 1,6 miljarder euro på inkomstsidan under moment 15.03.01 utgå.

Således föreslår vi följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen föreutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att den finansiella sektorn i EU ska åläggas att ta sitt ansvar för finansmarknadens stabilitet och för att införa en EU-skatt på finansiella transaktioner som börjar tas ut av bankerna som skydd mot finanskriser

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för effektiv reglering av finansmarknaden och för hindrande av spekulering inom hela EU och globalt.

Detaljmotivering

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

ANSLAG

*att riksdagen inte godkänner moment
28.01.82 och inte heller det anslag på
1 600 000 000 euro för ett lån till Grek-
land.*

Huvudtitel 28

**FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGS-
OMRÅDE**

01. Förvaltning

82. Lån till Grekland (reservationsanslag 3 år)

Med hänvisning till det som sagts ovan föreslår
vi att momentet och anslaget på det stryks.

Helsingfors den 11 maj 2010

Mikko Kuoppa /vänst
Minna Sirnö /vänst

RESERVATION 3/kd

Allmän motivering

Propositionen om en andra tilläggsbudget har beretts i flygande fläng och ett lån på 1,6 mrd euro till republiken Grekland är det enda alternativ som förelagts riksdagen som lösning på problemet med den nya hotande finanskrisen. Tidsplanen är så stram att det inte ens har gått att klarlägga vilka Greklands borgenärer strikt taget är.

Den modell som vi nu har presenterats med innebär att borgenärernas fordringar säkras och att lånet blir ett bankstöd. Målet borde ha varit att förhandla med borgenärerna om skäligare lånevillkor. Lånet till Grekland bör gå att hantera utan massiva låneoperationer från euroländernas sida. Finland bör skyndsamt och aktivt agera för att förmå euroländerna att inleda förhandlingar med borgenärerna för att få banker och kreditinstitut att gå med på skäligare lånevillkor.

Om varje euroland tar ansvar för sina egna banker och kreditinstitut på så sätt att långivarna under pågående stödprogram inte kräver Grekland på utestående fordringar, skulle de direkta lån som staterna nu förväntas ställa upp med minska i motsvarande mån. Tyskland och Frankrike har lyckats med sådana överenskommelser. Finlands regering bör omgående inleda förhandlingar med banker och pensionsförsäkringsanstalter för att få dem att förbinda sig vid att inte dra av sina fordringar på Grekland. Den här summan av utestående fordringar ska räknas som en del av Finlands lånebidrag.

För att utverka mer tid för förhandlingar bidrar Finland med en andel på 1,85 % av lånesumman 21 mrd euro under det andra och tredje

kvartalet. På det här sättet får också Grekland tid på sig att visa att landet håller sitt löfte om att genomföra de stränga åtgärder som euroländerna kräver för att vända ekonomin på rätt kurs.

De globala ekonomiska kriserna har haft sin upprinnelse i en finanskris. Spekulering och ansvarslös utlåning bör motarbetas med en särskild skatt för banker och finansinstitut.

Jag föreslår följande uttalande till den allmänna motiveringen:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt skrider till aktiva åtgärder för att förmå euroländerna att inleda förhandlingar med Greklands borgenärer och med banker och kreditinstitut om skäligare lånevillkor.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen kräver att regeringen omgående inleder förhandlingar med finländska pensionsförsäkringsanstalter och banker för att förmå dem att delta i hanteringen av krisen genom att låta bli att dra av sina fordringar så länge stödprogrammet för Grekland pågår.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt överlämnar en proposition till riksdagen med förslag till lag om en bank- och kreditinstitutsskatt.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar snabba åtgärder för att ta i bruk en transaktions-, dvs. valuta- och börsskatt.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 28

**FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGS-
OMRÅDE**

01. Förvaltning

82. Lån till Grekland (reservationsanslag 3 år)

För att utverka mer tid för förhandlingar med Greklands borgenärer bidrar Finland med en an-

del på 1,85 % av lånesumman 21 mrd euro under det första och andra kvartalet. På det här sättet får också Grekland tid på sig att visa att landet håller sitt löfte om att genomföra de stränga åtgärder som euroländerna kräver för att vända ekonomin på rätt kurs.

Således föreslår jag

att lånet till Grekland under moment 28.01.82 i den andra tilläggsbudgeten för 2010 minskas med 1 210 000 000 euro.

Helsingfors den 11 maj 2010

Bjarne Kallis /kd